

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Tredie Brev til en højvelbaaren Herre. 1743

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 211. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg12-shoot-idm140252801257008/facsimile.pdf> (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

LÆSNING

Efter min Mening er Rapin den paalideligste. Daniel den mest velunderrettede. Rapin er bedst inden for det Tidrum der dækkes af Rymer's Acta Publica, dette Værk som kaster saa stort Lys over Englandshistorien og ved hvis Hjælp man kan korrigere andre Forfattere. Saa langt den rækker øser han sine Oplysninger af de reneste Kilder; men hvor den standser griber han som en druknende efter alt hvad han kan faa fat paa, og følger undertiden nogle ganske elementære Historiebøger, som han kun henviser til med Navn uden at angive Bind- og Sidetal. Det er for Eksempel Camden, Baker, Du Chesne og saa videre. Desuden er Beskrivelserne af Dronning Elisabeths og Jakob den Førstes Levned meget mangelfulde, saa at man maa supplere dem ud fra andre Forfattere. Det meste af Karl den Førstes Historie er udelukkende hentet fra Rushworth's Samlinger og indeholder et Miskmask af kongelige Forordninger, Parlamentsbeslutninger og Breve – alt sammen meget oplysende, men den Slags plejer ordentlige Historikere at anbringe sidst i Bogen. Père Daniel derimod har tilsyneladende støvet rundt i alle Rigets Ender og Kanter før han gik i gang med sit Værk, for han henviser overalt til samtidige Forfattere og selvbiografiske Dagbøger. Rapin interesserer sig mest for den vigtige Del af Historien som beskæftiger sig med Love og politiske Tilstande. Krige gaar han let hen over eller omtaler dem slet ikke. Père Daniel gaar mere op i Krigssagerne. Han tager omhyggeligt det hele med, lige til den mindste Forpostfægtning. Den ene giver efter min Mening for meget, den anden for lidt. Man skulde tro Rapin var Munk og Daniel Officer – i Virkeligheden er det lige omvendt. Man kan med lige Ret skælde ud paa dem begge to. Rapin udelader Krigssagerne, som han havde Forstand paa, og Daniel snakker op ad Stolper og ned ad Vægge om noget han ikke har Begreb om. Tænk Dem at Rapin havde været Munk og Daniel Officer – saa havde man haft nemmere ved at tilgive dem begge. Jeg vil sandelig ikke snyde Rapin for den Ros han har fortjent for sin Skarpsindighed

DET TREDJE BREV

og sin Sandhedskærlighed; jeg siger bare at Père Daniels Historie har kostet større Anstrengelser, og at Forfatteren er gaaet bedre udrustet til sit Arbejde. Der er ingen Tvivl om at hvis han havde skrevet en Englandshistorie i Stedet for en Frankrigshistorie var han blevet mere retfærdigt bedømt. Englands Historie er nemlig saa rig paa spændende Begivenheder at ingen Forfatter kan gøre den kedelig; og det er tit Indholdet der gør en Forfatter interessant. Kritikerne rammer tit ved Siden af naar de ikke tager Hensyn til det Stof en Historiker behandler, og som ved sin rige Mangfoldighed opvejer Forfatterens Tørhed. Desuden maa man tage Bogens Affattelsestid og -sted i Betragtning; for de fleste Steder er Skrivefriheden indskrænket ved meget strenge Love; men i England maa man sætte alle Sejl; og den Frygt som holder alle andre i Tømme, generer ikke Englænderne det mindste.

Hvor meget jeg har beskæftiget mig med Moralfilosofien kan man se af de moralfilosofiske Værker jeg har udgivet. Andre Videnskaber gør os til Mennesker; men Moralfilosofien gør os menneskelige og fører os ind paa en fredsommelig, rolig, stille og lykkelig Livsbane. »Hvad fortjener Navn af Lærdom,« siger Cicero, »andet end det som hjælper os til at leve lykkeligt«. Man regner ganske vist i Almindelighed Litteraturforskere, Matematikere, Astronomer og saadan nogle for at være de lærdeste; men denne Betegnelse tilkommer med større Ret dem som studerer Kunsten at leve. For Moralfilosofien viser os Vej gennem Livet, lærer os at søge det gode og undgaa det onde; den er det der skaber Byer, samler de spredte Mennesker i et Livsfællesskab, forener dem først i Boligfællesskab, dernæst i Ægteskab; den er det der indstifter Lovene og behersker vores Adfærd og Normer. Derfor har jeg helt og holdent hengivet mig til dette Studium. Men jeg har ikke saa meget ud af at læse som af at tænke selv; og jeg taler ikke saa meget med mine Bøger som med mig selv. Naar man vil trænge til Bunds i noget er det ikke altid nødvendigt at se med andres Øjne. Jeg er gan-